

ALS LEREN NIET MEER LEUK IS

Kinderen willen groeien, leren en zijn nieuwsgierig van zichzelf. Toch zijn er veel kinderen die niet met plezier naar school gaan. Vaak zijn dit kinderen die 'anders leren': Zoals bijvoorbeeld leerlingen met dyslexie of ADHD. Voor sommigen van hen zijn negatieve leerervaringen aan de orde van de dag. Hoe kan dit? En hoe kan het beter?

TEKST: ANNE-MARIE HARTMANN

De mal van het onderwijs

Om te beginnen is elk kind okay. Een brein is niet kapot of heeft een stoornis. Er hangt geen bordje 'stoornis' in de heuseen zoals wetenschapper Trudy de Hae ooit zei (Volkskrant, 2017). Ieder brein is uniek en heeft verschillende zwakte en sterke kanten. Dat, samen met de natuurlijke wil om te leren die wij als mensen hebben, zou school tot een leeromgeving moeten maken waarin iedereen tot bloei kan komen. Helaas is de realiteit veel weerbarstiger en zijn jonge kinderen met een ander 'type' brein hiervan de dupe. Hun manier van leren sluit niet aan bij het schoolstelsel en zij worden voortdurend getest en afgerekend op

hun zwakte kanten. Dag zelfbeeld en zelfvertrouwen. Is dit de bedoeling van onderwijs? Iedereen door dezelfde mal, ten koste van alles? Het lijkt mij niet.

Leervoorwaarden

Om te kunnen leren zijn er drie belangrijke leervoorwaarden:

- 1) dat je kan leren vanuit je **interesse**. Dit zorgt voor motivatie
- 2) dat er oog is voor jouw **leerstijl**, zodat je de leerstof kunt eigen maken op een manier die voor jou werkt
- 3) dat je **brein er klaar voor is**.

Helaas werkt het onderwijs al vanaf de basisschool volgens een methode die sterk gericht is op automatiseren. Iets waar kinderen met dyslexie nu

juist zwak in zijn (Nicolson, 2019).

Ook leerlingen met AD(H)D vinden dit soort taken vaak saai en eentonig. Hierdoor raken ze verveeld, afgemeld en krupen in hun schuip krupen of gaan juist hertie schoppen.

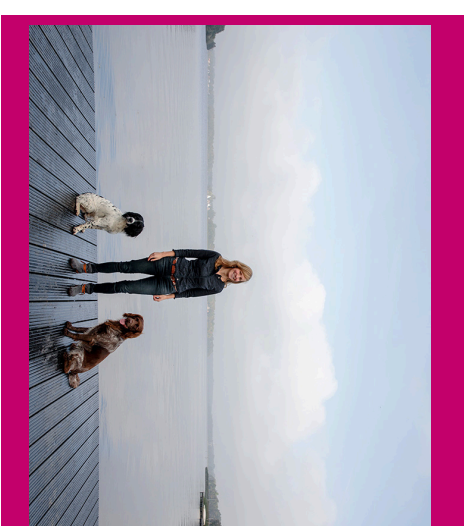
Daarnaast start het leren lezen op een leeftijd waarop jonge kinderen met dyslexie er vaak nog niet klaar voor zijn. Hun executieve functies zijn nog niet ver genoeg ontwikkeld om te leren lezen, terwijl die juist nodig zijn voor het leerproces. Gevolg: deze kinderen hebben vanaf het prille begin op school nauwelijks succeservaringen en veel faalervaringen (Nicolson).

Van leren naar overleven

Volgens Nicolson leidt een enkele

ANNE-MARIE HARTMANN

faalervaring tot een mentale deuk waarvan je weer goed kunt herstellen. Maar bij veel dyslexische kinderen blijven de faalervaringen komen, omdat het leren maar doorgaat op school. Dit leidt tot wat Nicolson een 'mentaal abc's' noemt, te vergelijken met een traumatische ervaring. Gevolg is dat dyslectici in leerituaties vaak in een staat van aangeleerde hulpeloosheid belanden, continu proberen zich aan te passen of nerveus worden, stress opbouwen en in een vecht- vluchtmodus komen. In deze modus kan je brein helemaal geen informatie meer opslaan en ben je nog verder van huis. Er is geen sprake meer van leren, maar van overleven.

Leerlingen met dyslexie, ADHD en/of met andere leerbehoeftes ervaren dit regelmatig op school. Dat kan zijn doordat je altijd de laatste bent die het werk af heeft, extra werk moet maken, onder het gewenste niveau leest, steeds te horen krijgt dat je stil moet zitten of op de gang moet zitten en ga zo maar door.

Kinderen die in de overlevingsstand komen door hun negatieve ervaringen op school, ervaren onbewust dat hun leerbehoeftes niet belangrijk zijn. En dat zij zelf niet belangrijk zijn. Dit is schadelijk voor hun zelfbeeld, zelfvertrouwen en hun ontwikkeling. Hun intelligentie wordt niet gezien en erkend, ze worden daardoor vaak onder hun niveau uitgedaagd en zo blijft het een negatieve spiraal naar beneden.

Succeservaringen voor elk kind

Om leerlingen uit deze neerwaartse spiraal te halen, is het signaleren en begrijpen van hun gedrag cruciaal. Het is namelijk niet zo dat leerlingen niet willen of kunnen, het is met name de faalangst en de eerdere negatieve ervaringen die hun leervermogen en leerplezier platteggen. Waardoor ze helemaal niet meer functioneren op school.

Het is de hoogste tijd dat we bewust kiezen voor een kindgerichte aanpak. Dat we het systeem niet leidend maken maar mensgericht onderwijs creëren.

Onderwijs waarin er maar één norm is: die van neurodiversiteit. Onderwijs waarin we werken aan zelfvertrouwen en waarin we succeservaringen creëren voor alle kinderen.

**[Dyslexie360](https://dyslexie360.nl). Een totaalplaatje - [Gompel&Svacina](https://gompel&svacina.nl) (gompel-svacina.eu)*

De school van de toekomst bestaat al

Goed voorbeeld doet goed volgen, dus laten we eens kijken welke best practises er zijn in het onderwijs. Onderstaande scholen bieden al verschillende leerwegen en ruimte aan de diverse leerbehoeftes met een kindgerichte aanpak.

Zo doet **Spring High in Amsterdam** het anders dan anders. Je kan op deze school voor zowel basisonderwijs als voorgezet onderwijs terecht. Ze hebben een doorlopende leerlijn vanaf 4 jaar. Dat betekent dat als je toe bent aan de stof van het voortgezet onderwijs, je daar mee kan starten. Je volgt hier elk vak op jouw niveau, ongeacht je leeftijd. Daarnaast zijn er bij verschillende vakken geen standaardtoetsen maar bepaal je zelf wanneer je wilt weten hoe je ervoor staat. Zo kan je bijvoorbeeld bij Engels een luistervaardigheidstest doen om te kijken hoe dat gaat. Het onderwijs is projectmatig en thematisch, met daarin ruimte voor creativiteit en eigen interesses.

Een heel nieuw initiatief is de **Mango school** in Nijmegen. Je kan hier spelenderwijs leren, op eigen tempo en zonder toetsen. Je leert samen, alleen, achter de computer of in de natuur. De wereld om je heen wordt gebruikt als school, dus hier zit je niet standaard in de schoolbanken, maar je gaat erop uit. Hoewel de school nieuw is, heeft oprichter Marlies Naus ruime ervaring in het onderwijs en wil ze op deze manier bijdragen aan een menselijke maatschappij. Ze heeft een heldere visie en een duidelijk schoolplan. Een echte school van de toekomst.

Op de website van-binnenuit.com vind je een kaart van scholen die vernieuwend bezig zijn en de ruimte willen geven aan de eigen ontwikkeling van het kind. Niks is perfect uiteraard en onderwijs blijft prachtig mensenwerk. Laten we dat menselijke aspect boven de regels en het systeem stellen. En met plezier en vertrouwen kijken naar de jonge mensen en hun natuurlijk behoefte om te leren en groeien.